

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het bij de toets behorende correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden met inachtneming van het correctievoorschrift toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.
- NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen.

In dat geval houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 55 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Weer en klimaat

---

1 A

2 **maximumscore 2**

1 = onjuist

2 = juist

3 = onjuist

indien drie antwoorden juist

2

indien twee antwoorden juist

1

indien minder dan twee antwoorden juist

0

3 A

Vraag	Antwoord	Scores
4	<p>maximumscore 1 1 = onjuist 2 = juist</p> <p><i>Opmerking</i> <i>Het scorepunt alleen toekennen als beide antwoorden juist zijn.</i></p>	
5	<p>maximumscore 1 De hooikoortspatiënten hebben langer / vaker last van hun allergie (omdat de bloeitijd van planten die hooikoorts veroorzaken langer wordt).</p>	
6	<p>maximumscore 1 1 = juist 2 = juist</p> <p><i>Opmerking</i> <i>Het scorepunt alleen toekennen als beide antwoorden juist zijn.</i></p>	
7	<p>B</p>	
8	<p>maximumscore 1 Voorbeelden van een juist antwoord zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Het water wordt na verdamping door het plastic in de kas gehouden (waardoor er geen water verspild wordt). – In kassen verdwijnt minder water door verdamping. – In kassen kan water gemakkelijker hergebruikt worden. 	
9	<p>maximumscore 1 Uit het antwoord moet blijken dat water aan het oppervlak verdampt en het zout achterblijft.</p>	
10	<p>maximumscore 1 Voorbeelden van een juiste maatregel zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> – druppelirrigatie / minder irrigeren – overschakelen op droogteresistente gewassen (waardoor je minder hoeft te irrigeren) – drainage 	
11	<p>B</p>	
12	<p>C</p>	
13	<p>D</p>	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

14 maximumscore 1

Voorbeelden van een juist milieuvoordeel zijn:

- Zonne-energie is een onuitputbare bron (en thermische energie raakt op).
- Zonne-energie levert geen uitstoot op van CO₂ / fijnstof (en bij thermische centrales komt veel CO₂ / fijnstof vrij).

15 maximumscore 2

Voorbeelden van twee juiste klimaatfactoren zijn:

- aanvoer van warmte en kou van elders / de verwarmende invloed van zee in de wintermaanden
- verschil in hoogteligging

per juist antwoord

1

16 maximumscore 1

1 = weinig

2 = afluiddige

Opmerking

Het scorepunt alleen toekennen als beide antwoorden juist zijn.

Water

---

17 C

18 A

19 maximumscore 1

Juiste ontwikkelingen zijn:

- De versterking is toegenomen. / De bebouwing is toegenomen.
- De uiterwaarden zijn smaller geworden.
- De rivier is ingesnoerd (ontstaan van een flessenhals).

20 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste ingrepen zijn:

- ontbossing
- versterking / toename bebouwing
- kanalisering

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

21 B

22 **maximumscore 1**

Uit het antwoord moet blijken dat de landbouw in droge jaren / in jaren met minder neerslag meer grondwater gebruikt dan in natte jaren.

23 **maximumscore 1**

Uit het antwoord moet blijken dat zandgrond minder goed water vasthoudt dan kleigrond / dat de ruimte tussen de korrels in zandgrond groter is dan de ruimte tussen de kleiplaatjes.

24 **maximumscore 2**

Voorbeelden van juiste maatregelen zijn:

- stoppen met of verminderen van bemaling
- sloten minder diep maken
- regenwaterputten afsluiten / water infiltreren in natuurgebied
- vennen herstellen
- grondwaterwinning verbieden (onttrekkingsverbod)

per juist antwoord

1

25 B

26 C

27 **maximumscore 1**

houtkap / ontbossing

Opmerking

Slechte akkerbouwmethoden mag goed worden gerekend.

28 **maximumscore 2**

- Juiste natuurlijke oorzaken zijn (één van de volgende): 1
  - In het noorden valt minder neerslag dan in het zuiden.
  - De rivieren in het zuiden voeren meer smeltwater af dan de rivieren in het noorden.
- Voorbeelden van juiste oorzaken zijn (één van de volgende): 1
  - bevolkingsgroei
  - stijging van de welvaart
  - toename van de industrie

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

29 maximumscore 2

- Juiste voordelen voor de scheepvaart zijn (één van de volgende): 1
  - De waterstand stroomafwaarts kan gereguleerd worden / de rivier wordt beter bevaarbaar.
  - Na de aanleg van de stuwdam is er minder sediment in de rivier afgezet (waardoor de rivier beter bevaarbaar bleef).
- Juiste nadelen voor de landbouw zijn (één van de volgende): 1
  - Er wordt minder vruchtbaar slib afgezet.
  - De landbouw heeft tussen de dam en de monding mogelijk minder water.

30 A

Bevolking en ruimte

---

31 maximumscore 2

- 1 = afname
- 2 = binnenlandse migratie
- 3 = de Randstad

- indien drie antwoorden juist 2
- indien twee antwoorden juist 1
- indien minder dan twee antwoorden juist 0

32 maximumscore 1

- Voorbeelden van juiste antwoorden zijn:
- door ontgroening / door daling van het geboortecijfer
  - door vergrijzing / door stijging van het sterftcijfer

33 maximumscore 2

- Voorbeelden van juiste problemen zijn:
- het verdwijnen van voorzieningen
  - leegstand van huizen
  - Veel gebouwen worden niet goed onderhouden / verpauperen.
  - De sociale contacten worden minder.
  - De participatie / sociale controle binnen de samenleving loopt terug.

- per juist antwoord 1

Vraag	Antwoord	Scores
34	<p>maximumscore 1</p> <p>Juiste demografische verschillen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Nederland heeft een geboorteoverschot en Duitsland heeft een sterfteoverschot – Het sterftecijfer is in Nederland lager dan in Duitsland. – Het geboortecijfer is in Nederland hoger dan in Duitsland. <p><i>Opmerking</i> <i>Antwoorden die ingaan op de sociale bevolkingsgroei mogen niet goed worden gerekend.</i></p>	
35	B	
36	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Juiste reden is: 1 Uit het antwoord moet blijken dat mensen uit een groter gebied naar deze vestiging zullen komen omdat er meer keuze / aanbod is. • Juist argument is: 1 Uit het antwoord moet blijken dat mensen de Foodcourt makkelijk moeten kunnen bereiken / dat er veel parkeerplaatsen moeten zijn / dat de ligging (aan de stadsrand) er voor zorgt dat mensen met de auto komen. 	
37	<p>maximumscore 1</p> <p>Bevolkingsdiagram 2 is van zeer sterk stedelijke gemeenten. Voorbeelden van een juist argument zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> – In zeer sterk stedelijke gemeenten zijn verhoudingsgewijs minder kinderen / jongeren. – In zeer sterk stedelijke gemeenten zijn verhoudingsgewijs minder mensen in de leeftijd van 65 - 75. – In zeer sterk stedelijke gemeenten zijn verhoudingsgewijs meer studenten / meer mensen in de leeftijd van 20 - 39. <p><i>Opmerking</i> <i>Het scorepunt alleen toekennen bij een juiste keuze met een juist argument.</i></p>	
38	F	
39	<p>maximumscore 1</p> <p>Uit het antwoord moet blijken dat er veel meer toeristen naar het Ruhrgebied zijn gekomen / dat toerisme nieuwe werkgelegenheid oplevert.</p>	
40	A	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

41 maximumscore 1

Grafiek Y is van China.

Voorbeelden van een juist argument zijn:

- China is minder vergrijsd dan Duitsland.
- China is veel later dan Duitsland begonnen met geboortebeperving.
- Het geboortecijfer in China is hoger dan in Duitsland.
- De levensverwachting in China is lager dan in Duitsland.
- De vergrijzing in China is later begonnen dan in Duitsland.

Opmerking

Het scorepunt alleen toekennen bij een juiste keuze met een juist argument.

42 A

43 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste redenen zijn:

- Er is voornamelijk laagbouw in deze wijken, de regering wil de grond gebruiken voor hoogbouw (meer mensen per km²).
- De wijken zijn verouderd en voldoen niet meer op het gebied van hygiëne en/of veiligheid.
- Projectontwikkelaars kunnen flink verdienen aan de grond.
- China vindt de wijken slecht voor het imago.

per juist antwoord

1

44 maximumscore 2

- Voorbeelden van een juiste oorzaak zijn: 1
  - Veel zwangerschappen worden afgebroken als een meisje verwacht wordt.
  - In de Chinese cultuur hebben jongens een hogere status dan meisjes / jongens worden meer gewaardeerd dan meisjes (en dus kiezen ouders vaker voor een jongen dan voor een meisje).
- Voorbeelden van een juist sociaal gevolg zijn: 1
  - Doordat er meer mannen zijn, zullen veel mannen ongehuwd blijven.
  - eenzaamheid onder ongehuwde mannen
  - veel ongehuwde mannen, vooral in lagere sociale klassen

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 30 mei.

Ook na 30 mei kunt u nog tot 14 juni gegevens voor Cito accorderen. Alle gegevens die vóór 14 juni zijn geaccordeerd, worden meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in de webbased versie van Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

- bron 1 vrij naar: www.knmi.nl
- bron 2 vrij naar: www.ouderenjournaal.nl/home/2015/08/18/knmi-met-regenbuien-breken-we-records; 18-08-2015
- bron 3 vrij naar: www.knmi.nl/nederland-nu/klimatologie/maand-en-seizoensoverzichten/2015/augustus; 2015
- bron 4 vrij naar: www.kennislink.nl
- bron 5 vrij naar: www.knmi.nl
- bron 6 vrij naar: De Grote Bosatlas, 54e editie
- bron 7 http://rufepa.com/img/inv_plastico/inv_parral24_z.jpg
- bron 8 en 9 vrij naar: De Grote Bosatlas, 54e editie
- bron 10 vrij naar: www.klimadiagramme.de
- bron 11 foto: www.bright.nl/sites/default/files/legacy_files/ivanpath5.jpg;
kaart: vrij naar: www.dailymail.co.uk/news/article-2560494/Worlds-largest-solar-farm-SCORCHING-BIRDS-fly-it.html
- bron 12, 13, 14 vrij naar: De Grote Bosatlas, 54e editie
- bron 15 <http://aardrijkskunde.hlz.nl>
- bron 16 www.vakkenweb.nl/vak/ak/html/pp_ak_h4hst4wateroverlast.pdf
- bron 17 www.utwente.nl
- bron 18 eigen archief; Cito/CvTE
- bron 19 <http://sahara.webklik.nl/page/oase>
- bron 20 vrij naar: <http://sahara.webklik.nl/page/oase>
- bron 21 en 22 vrij naar: www.knag.nl/
- bron 23 vrij naar: www.bnr.nl; 19-05-2011
- bron 24 vrij naar: http://chrisryning.com/wp-content/uploads/2013/12/china_water_supply_and_demand_gap_0.jpg
- bron 25 en 26 vrij naar: De Grote Bosatlas, 54e editie
- bron 27 eigen archief; Cito/CvTE
- bron 28 www.tubantia.nl
- bron 29 eigen archief; Cito/CvTE
- bron 30 vrij naar: De Grote Bosatlas, 54e editie
- bron 31 eigen archief; Cito/CvTE
- bron 32 vrij naar: Bosatlas van Nederland
- bron 33 vrij naar: www.destatis.de
- bron 34 vrij naar: www.een.be
- bron 35 vrij naar: www.metropoleruhr.de
- bron 36 eigen archief; Cito/CvTE
- bron 37 vrij naar: http://haetten-sie-gewusst.blogspot.nl/2011/04/altersstruktur-der-bevolkerung_18.html
- bron 38 vrij naar: <http://densityatlas.org/user-images/62-4.jpg>
- bron 39 vrij naar: Wikipedia